



# LICG HUISDIERENBIJSLUITER

DE HANDLEIDING VOOR HET HOUDEN VAN HUISDIEREN



Serie ongewervelden

## Landheremietkreeft

*Coenobita* soorten

*Landheremietkreeften zijn kleurrijke kreeften die op het land leven. Omdat ze steeds doorgroeien, zoeken ze regelmatig een nieuwe schelp uit, waardoor hun uiterlijk steeds verandert. Het zijn uitdagende dieren om te houden, omdat ze erg gevoelig zijn voor afwijkingen van de ideale omstandigheden.*

*Kies het juiste dier voor uw situatie: lees vóór het kopen eerst of de landheremietkreeft het huisdier is dat u zoekt.*



## Algemeen

De heremietkreeft is een kreeftachtige met tien poten. Er zijn in de hele wereld ongeveer vijfhonderd bekende heremietkreeftsoorten. Het merendeel van de heremietkreeften leeft in water. Landheremietkreeften leven echter, zoals de naam al aangeeft, op het land.

Sommige soorten landheremietkreeften leven dichtbij zee, rondom het strand. Andere soorten trekken verder het land in, tot enkele kilometers van zee. Ze blijven echter allemaal afhankelijk van het zoute zeewater voor de zoutopname en de voortplanting.

Landheremietkreeften dragen een schelp afkomstig van een land- of zeeslak. Ze doen dit om hun kwetsbare achterlijf te beschermen en om een waterreserve vast te kunnen houden. Deze waterreserve bestaat uit zowel zout als zoet water en wordt gebruikt om allerlei lichaamsprocessen te kunnen regelen. De kreeften kunnen als het nodig is het zoete en/of zoute water aanvullen.

De landheremietkreeft heeft onder andere drie paar monddelen en kieuwen die zijn aangepast aan het ademen van lucht. Daarnaast heeft deze kreeft een grote en een kleine schaar, twee paar looppoten, poten voor het bewegen in en uit de schelp, en poten om de kieuwen en de binnenkant van de schelp mee schoon te maken. Aan het uiteinde van het achterlijf bevindt zich een aanhangsel waarmee de kreeft zich vastzet in de schelp (uropode).

Landheremietkreeften moeten vervellen om te kunnen groeien. Regelmatig kunnen landheremietkreeften ledematen verliezen zoals een antenne, poot of schaar, maar deze ledematen kunnen weer aangroeien bij een goed verlopen vervelling.

Landheremietkreeften worden in gevangenschap bij een goede verzorging rond de tien jaar oud. Een enkele keer worden ze zelfs wel 30 jaar oud.

## Verschillende varianten

Landheremietkreeften behoren tot het geslacht *Coenobita* van de familie Coenobitidae. Er zijn zestien soorten beschreven, maar slechts drie ervan worden in Europa regelmatig aangeboden: *Coenobita clypeatus* (*C. clypeatus*), *C. rugosus* en *C. perlatus*. Ze kunnen in veel verschillende kleuren voorkomen, al naar gelang de soort en hun dieet.

## Van nature

Landheremietkreeften komen van nature voor in (sub)tropische gebieden. Ze zijn vooral in de schemering, nacht en een deel van de dag actief, de rest van de dag liggen ze te slapen. Het zijn bodembewoners, maar ze klimmen ook graag in een boom of struik. Voor de vervelling graven ze zich in een stevige holte in de grond in. Bij jonge dieren duurt dit ongeveer twee weken en bij volwassen dieren soms wel meer dan drie maanden. Landheremietkreeften graven zich echter ook in bij stress en soms ook zonder aanwijsbare reden.

Landheremietkreeften zijn geen sociale dieren, maar in het wild leven ze in groepen van 100 of meer dieren die samen een ideaal leefgebied delen. Ze maken zelden geluid, maar soms kunnen ze een vrij luid raspnd, tsjirpend geluid voortbrengen. Dit wordt striduleren genoemd en vindt bijvoorbeeld plaats bij onderlinge irritatie en soms ook zonder aanwijsbare reden.

## Huisvesting

Bij het opzetten, inrichten en onderhouden van een terrarium komt heel wat kijken. In de handleiding over terrariumtechniek leest u hoe u dat aan kunt pakken.

Landheremietkreeften kunnen in groepen van drie of meer dieren worden gehouden. Het geslacht maakt daarbij niet uit. In het algemeen kunnen verschillende soorten landheremietkreeften zonder problemen samen gehouden worden. Zorg er dan wel voor dat de kreeften van ongeveer gelijke grootte zijn.

Landheremietkreeften kunnen het beste in een glazen aquariumbak of terrarium worden gehuisvest. Glas houdt de warmte en vochtigheid namelijk beter binnen dan plastic. Het deksel bestaat bij voorkeur uit glas of plexiglas, voorzien van ventilatieopeningen voor verse lucht. Zorg ervoor dat het deksel stevig vastzit en niet te grote openingen heeft, zodat de kreeftjes niet kunnen ontsnappen.

De grootte van de bak is afhankelijk van het aantal en de grootte van de kreeften. In het algemeen geldt dat de bak per middelgrote landheremietkreeft een inhoud van minimaal tien liter moet hebben. Naarmate de dieren groeien zullen ze meer ruimte nodig hebben. Daarom is het aan te raden direct een grotere bak te kopen, of anders na verloop van tijd minder dieren per bak te houden. Let er bij de groei op dat niet alleen de huisvesting wordt vergroot, maar dat er voor dieren ook nieuwe schelpen aanwezig zijn, die beter geschikt zijn voor het grotere lichaamsformaat.

Als bodembedekking zijn kwartszand, humus, spagnum, beukenblad en kokosvezel zeer geschikt. De laag bodembedekking moet altijd minimaal twee keer zo dik zijn als de hoogte van de grootste kreeft, zodat alle dieren zich goed en volledig kunnen ingraven voor de vervelling. Vul bij voorkeur een deel van de bak met kokosvezel en het andere met kwartszand, zodat de kreeften zelf kunnen kiezen waar ze zich ingraven.

De temperatuur in het verblijf moet overdag tussen de 22 en 28 graden Celsius liggen. Dit is te bereiken met behulp van een warmtemat. Deze kunt u plaatsen onder ongeveer de helft van de bak, zo ontstaat een warm en een koeler gedeelte in de bak. Eventueel kunt u gebruik maken van een spot of gloeilamp met een laag wattage. Dit dient niet alleen als warmtebron maar zorgt tegelijkertijd voor verlichting. Als verlichting kunt u ook TL-buizen gebruiken. Voorkom oververhitting en een te droge bak door te sterke lampen. De verlichting mag twaalf uur per dag ingeschakeld zijn. 's Avonds kunnen de verlichting en verwarming worden uitgeschakeld, maar alleen wanneer het niet kouder wordt dan achttien graden Celsius. Anders moet u 's nachts de warmtemat ingeschakeld houden.

Controleer niet alleen de temperatuur van de lucht in de bak, maar ook de temperatuur van de bodembedekking direct boven de warmtemat. Dit mag niet te warm zijn, de kreeft graaft zich tenslotte in!

Landheremietkreeften hebben een hoge luchtvochtigheid van 75 tot 85% nodig. Bij een hogere of lagere luchtvochtigheid kunnen vervellings- en/of ademhalingsproblemen ontstaan. Bovendien bestaat er bij een te hoge luchtvochtigheid een groter risico op bacterie- en schimmelgroei. Zorg daarom ook dat het terrarium voldoende geventileerd wordt.

Gebruik voor landheremietkreeften alleen ontchloord water, zowel voor gebruik in het verblijf als het drinkwater, want chloor beschadigt de kieuwen! De eenvoudigste manier om water te ontchloren is het 24 uur in een emmer te laten staan, maar bij dierspecialzaken zijn voor het ontchloren ook speciale vloeistoffen verkrijgbaar.

Er moeten minimaal twee waterbakjes zijn: één met zout en één met zoet water. Het zoute water hoort het zoutgehalte van zeewater te bevatten, en met zeezout aangemaakt te zijn. De waterbakjes moeten dusdanig groot zijn dat de grootste kreeft erin kan baden, maar zorg er wel voor dat ze niet zo diep zijn dat de kreeften erin kunnen verdrinken. Zorg vanwege het verdrinkingsgevaar voor schuin aflopende wanden of eilandjes in de waterbakken (bijvoorbeeld spons of stenen).

Er moeten enkele schuilplaatsen zijn zoals stukken hout, kurkschors en kunstplanten met grote bladeren, klimgelegenheden (bijvoorbeeld takken, kunstplanten, visnetten), lege schelpen en een voerbakje.

Omdat landheremietkreeften voortdurend uit hun schelp groeien en een slecht passende schelp kan leiden tot misvormingen, moet de kreeft altijd de keuze hebben uit verschillende typen en formaten schelpen. Kies altijd voor een natuurlijke schelp en niet voor een geverfde. De verf kan namelijk giftig zijn voor de kreeft. Steriliseer nieuwe schelpen voor gebruik door ze 10 minuten in kokend (ontchlood) water te leggen. Laat de schelpen uiteraard eerst afkoelen voordat u ze aan de kreeften aanbiedt.

Landheremietkreeften hebben in het algemeen een voorkeur voor schelpen met een ronde of D-vormige ingang en een niet al te aparte of langwerpige vorm. Geef per kreeft minimaal drie extra schelpen van iets uiteenlopende grootte. Een schelp past goed wanneer de kreeft zich goed terug kan trekken in de schelp en hij de ingang af kan sluiten met zijn grote klauw en een looppoot. Gebruik voor de inrichting niets van metaal: roest kan de dieren vergiftigen!

Zieke, agressieve en gewonde dieren kunnen tijdelijk apart gehouden worden in een transparante plastic opbergbox. Die box moet op dezelfde manier ingericht worden als het normale verblijf (waterbakjes, bodembedekking enzovoort). Deze opbergbox kan met een rooster als deksel in het normale verblijf gezet worden als dat groot genoeg is. Op die manier worden de dieren niet blootgesteld aan extra stress ten gevolge van een verandering van de omstandigheden.

Nieuw aangekochte dieren moeten eerst drie tot vier weken in quarantaine gezet worden vanwege mogelijke ziekteverwekkers. Om nieuwe dieren toe te voegen aan de bestaande groep dieren, kunt u de bestaande bewoners even kort in hun eigen waterbakje met zoet water dompelen. Vervolgens dompelt u de nieuwkomers in datzelfde bakje: op die manier brengt u de geur van de bestaande bewoners over naar de nieuwkomers.

## Verzorgen en hanteren

Verwijder iedere dag ontlasting en eventuele voedselresten. Ververs ook dagelijks zowel het zoete als zoute water en maak eventueel gebruikte sponsen schoon. Iedere één tot twee maanden moet het hele verblijf leeggemaakt worden, moet alles worden schoongemaakt en moet de bodembedekking worden vervangen. Gebruik geen zeep of bleek, maar ontchlood water met daarin eventueel witte azijn of het product dat u gebruikt voor het aanmaken van het zoute drinkwater (in hogere dosering dan gebruikt voor het drinkwater). In het vochtige verblijf groeien schimmels en bacteriën snel en daarom is het verstandig regelmatig alles te stomen, uit te koken, te bakken in de oven of als dat niet mogelijk is zaken te vervangen.

Landheremietkreeften zijn in het algemeen niet agressief en goed te hanteren), maar prettig vinden ze dat niet. Hanteer de kreeft pas als hij op zijn gemak lijkt te zijn. Houd kreeften niet te lang buiten hun verblijf omdat het klimaat daar niet optimaal is. Laat vervellende of pas vervelde kreeften altijd met rust, hanteer ze niet! Ze zijn tijdens en na de vervelling namelijk zeer kwetsbaar vanwege het nog zachte nieuwe pantser.

Bij het hanteren kunnen landheremietkreeften het beste op de vlakke hand met de vingers tegen elkaar worden gezet om te voorkomen dat ze met een schaar een vinger te pakken krijgen. Mocht dit toch gebeuren en de kreeft laat niet direct weer los, besproei of overgiet de betreffende schaar dan met warm ontchlood water; de kreeft zal dan loslaten. Ga nooit schudden of trekken, want dat kan het dier beschadigen.

Probeer een landheremietkreeft nooit uit zijn schelp te krijgen: sommige dieren laten zichzelf nog liever uit elkaar trekken dan dat ze de veiligheid van de schelp zullen verlaten.

Wees uiterst terughoudend met het hanteren van uw kreeften door kinderen: houd in ieder geval altijd toezicht!

## Voeding

Landheremietkreeften zijn alleseters. Ze eten van nature bijna alles wat ze tegenkomen, zoals vruchten, bladeren, dode insecten, zeeieren, dode vissen en noten. Ze hebben wel een zeer gevarieerd dieet nodig. Wissel verschillende groentesoorten, fruitsoorten, planten, granen en rijst, noten, insecten, vlees/vis, wier, melkproducten en in beperkte mate citrusvruchten met elkaar af. Er zijn ook vele kant-en-klare mengvoeders voor landheremietkreeften verkrijgbaar, maar deze zijn niet allemaal even geschikt. Voer alleen een kant-en-klaar voer als u er zeker van bent dat er geen schadelijke ingrediënten in zitten en vul het aan met verse producten.

Voer bij voorkeur 's avonds en gooi de volgende ochtend al het niet opgegeten voedsel weg.

Het vervellen van een landheremietkreeft kost veel energie en het nieuwe pantser moet hard worden. Geef daarom voer van goede kwaliteit en extra kalk zoals eierschalen of gemalen oesterschalen. Landheremietkreeften zullen het afgestoten pantser opeten om de voedingsstoffen die erin zitten niet verloren te laten gaan. Verwijder het oude pantser dus niet uit de bak.

Landheremietkreeften moeten altijd de beschikking hebben over een bakje met zoet water en een bakje met zout water. Zout water moet u aanmaken met producten voor zeeaquaria, nooit met keukenzout! Alleen producten die ook jodium bevatten zijn geschikt. Gebruik voor zoet en zout water alleen ontchloord water.

## Voortplanting

Bij landheremietkreeften is het geslacht te onderscheiden op basis van het uiterlijk. Alleen vrouwtjes hebben gonoporiën. Dit zijn poriën die zich bevinden aan de onderzijde van het tweede paar looppoten. Verder beschikt alleen het vrouwtje over zogenaamde pleopoden. Dat zijn aanhangsels aan het achterlijf waarmee ze haar eieren kan dragen.

Bij de paring laat het mannetje zaadpakketjes achter aan de onderkant van het vrouwtje. Hiermee bevrucht het vrouwtje de eitjes onder haar buik. De eitjes worden losgelaten in zee en na enkele dagen komen de larfjes uit de eitjes tevoorschijn. De larfjes zijn dan microscopisch klein. Ze groeien en vervellen gedurende meerdere weken tot kleine kreeftjes. Zodra ze enkele millimeters groot zijn, ongeveer drie maanden na het uitkomen, zijn ze klaar voor het leven op het land. Eenmaal op het land gaat het kreeftje meteen op zoek naar een passende schelp om het tere achterlijf te beschermen. Jonge dieren vervellen eens per maand, volgroeide dieren elke anderhalf jaar. Dankzij deze vervellingen groeit de kreeft en zal hij steeds opnieuw op zoek moeten naar een passende schelp. Volgroeide dieren van sommige soorten hebben ongeveer de grootte van een honkbal.

Het in gevangenschap kweken van landheremietkreeften is onmogelijk; daarvoor is de zee onmisbaar.

## Ziekten en aandoeningen

Problemen met de vervelling komen regelmatig voor. Tijdens de vervelling kunnen kreeften ledematen kwijt raken. Door stress of ziekte kunnen kreeften de vervelling aan de oppervlakte van het terrarium doormaken, wat nog meer stress oplevert. Kreeften die aan het oppervlak aan het vervellen zijn, moeten beschermd worden tegen de andere kreeften in de bak. Ook moet voorkomen worden dat de andere kreeften het afgestoten pantser opeten en de pas vervelde kreeft essentiële voedingsstoffen misloopt. Tekenend dat een kreeft binnenkort gaat vervellen zijn: een askleurig pantser, troebele ogen, veel graven en langdurig baden. Als zich problemen bij de vervelling voordoen is het belangrijk de watervoorziening, de luchtvochtigheid, de voeding en de gezondheid van de kreeft te controleren.

Landheremietkreeften die niet in optimale conditie verkeren hebben grote moeite zich aan te passen aan een verandering van vochtigheid en/of temperatuur. Dit leidt tot stress en soms zelfs tot de dood van het dier. Houd daarom de temperatuur en vochtigheid op een constant en optimaal niveau. Als verandering nodig is, laat die dan geleidelijk plaats vinden.

Te weinig eiwit in de voeding of te weinig voorzieningen in de bak voor het aantal kreeften dat erin verblijft, kunnen leiden tot onderlinge agressie. Gevechten om een schelp komen regelmatig voor als er onvoldoende schelpen zijn om uit te kiezen. Dit gaat vaak met veel lawaai gepaard en kan leiden tot ernstige verwondingen, soms zelfs de dood. Haal vechtende kreeften altijd uit elkaar.

## Benodigde ervaring

Het handhaven van de juiste omstandigheden in het verblijf van de kreeften kan moeilijk zijn voor een beginner, zeker omdat landheremietkreeften weinig tolerant zijn voor afwijkingen van de optimale omstandigheden. Het is daarom handig als al enige ervaring is opgedaan met wat tolerantere terrariumdieren. Zorg er voor dat u ruim voor de komst van de dieren volledig geïnformeerd en voorbereid bent.

## Aanschaf en kosten

Zorg ervoor dat u tenminste twee weken voor de aankomst van de landheremietkreeften een volledig ingericht, verwarmd en bevochtigd verblijf klaar heeft staan. U heeft zeker twee weken nodig om de temperatuur en vochtigheid te stabiliseren.

De landheremietkreeft kan niet worden gekweekt in gevangenschap, elk exemplaar dat als huisdier gehouden wordt, is dus uit het wild gevangen. Koop uw landheremietkreeft in elk geval bij een verkoper met een goede reputatie: de kans is groot dat u dan bij de koop en eraan van hem of haar waardevolle hulp en advies kunt krijgen. Let er bij de aankoop op dat de landheremietkreeft geen ledematen mist, het schild van het kop/borststuk en de antennes intact zijn, er geen parasieten zichtbaar zijn en de kreeft een levendige indruk maakt.

Landheremietkreeften zijn te koop vanaf enkele tientallen euro's. Terraria kosten in het algemeen enkele honderden euro's. Voor de voeding en verzorging moet u rekenen op enkele honderden euro's per jaar.

## Aandachtspunten

- Een nieuwe landheremietkreeft heeft enige tijd nodig om te wennen: soms verschuilen ze zich wel enkele weken ingegraven in de bodembedekking. Raak hiervan niet bezorgd, dit gebeurt tenslotte ook bij de vervelling.
- Dierenartsen hebben doorgaans geen ervaring met de landheremietkreeft. Bij problemen met dit dier kunt u soms wel terecht bij een goede verkoper of een liefhebbersvereniging.

*Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.*

Versie: april 2012

Kijk voor de meest recente informatie op [www.licg.nl](http://www.licg.nl)